

In dit nummer:

Mijn studententijd:
ds. A.K. Wallet
Pagina 3

Onder de loep:
Oude Testament
Pagina 4 en 5

Instellingsplan 2018-2023
Pagina 9 en 10

Connect

VAN DE RECTOR

Vrouwen

Hebben vrouwelijke studenten aan de TUA nog andere beroepsmogelijkheden dan een huwelijk met een aanstaande dominee? Het is natuurlijk mooi te zien hoe aan het Wilhelminapark in Apeldoorn huwelijken ontstaan, maar de bedoeling van studentes was niet in de eerste plaats via theologie tot de

ware liefde te komen. Jonge – en soms ook iets oudere – vrouwen kiezen voor theologie omdat ze wetenschappelijk gevormd willen worden, veel over God en de Bijbel willen leren, en omdat ze dienstbaar willen zijn aan Gods kerk, en aan de samenleving. Net als vele mannelijke studenten hebben

ook de vrouwen niet een concreet beroep voor ogen en vertrouwen ze er biddend op dat de HERE hen wel zal laten zien wat Hij met hun leven wil.

Dat vertrouwen en bidden sluit echter de verantwoordelijkheid van het denken niet uit, maar juist in. Die verantwoordelijkheid ligt er zeker bij de TUA en daarom zijn we onlangs begonnen meer na te denken over de mogelijkheden voor met name vrouwelijke theologen. Ik ben ervan overtuigd dat je zonder discussies over 'vrouw en ambt' veel verder komt in de bezinning op de roeping, gaven en mogelijkheden van vrouwen die theologie hebben gestudeerd. Als we in de discussie over vrouwelijke ambtsdragers blijven steken, bevestigen we het fatale en on-Bijbelse beeld dat je alleen maar dienstbaar kunt zijn als je ambtsdrager bent, maken we ons het veel te gemakkelijk en laten we prachtige mogelijkheden liggen om studentes op te leiden voor wetenschappelijk en kerkelijk werk. De bezinning is een uitdaging, en die gaan we in Apeldoorn graag aan. Luisterend, biddend en vertrouwend.

Herman Selderhuis, rector

Een leugen om bestwil? | (1 Samuel 21)

Een leugen om bestwil. Ieder van ons zal zich hieraan wel eens schuldig gemaakt hebben. Corry ten Boom vertelt in haar boek *De Schuilplaats* over haar zus Nelly, die niet liegen durfde toen het gevaar dreigde. Toen haar gevraagd werd waar de Joden verborgen waren, antwoordde ze in het vertrouwen op haar Heere naar waarheid: 'Onder de tafel.' De Duitse soldaten wierpen een blik onder de tafel, ze dachten dat Nelly niet goed snik was en ze vertrokken. De Joden konden weer tevoorschijn komen. Het luik onder de tafel ging weer dicht en het vloerkleed er weer overheen. God had het gezin en de Joden bewaard. Nelly had op de Heere vertrouwd en Hij had voor hun welstand gewaakt. In 1 Samuël 21 zien we hoe David op de vlucht tegenover de priester 'het leugentje om bestwil' wel gebruikt. Hij wil de priester niet ongerust maken en ver-

bergt dat hij op de vlucht is voor Saul. Achimelech, de priester, ziet David in zijn eentje naar hem toekomen en hij vraagt hem: 'Waarom bent u alleen en is er niemand bij u?' David verzint zijn verhaal: 'De koning heeft mij iets bevolen en zei tegen mij: Laat niemand iets weten van de zaak waarvoor ik u uitzend en die ik u opgedragen heb; de jongens heb ik laten weten dat zij naar een bepaalde plaats moeten gaan' (vs. 2). David vraagt om brood aan de priester en hij krijgt op voorwaarde van rituele reinheid de toonbroden mee. Het was juist de dag dat er verse broden op de tafel voor de toonbroden gelegd zouden worden. Ander brood had Achimelech niet. David vraagt ook of Achimelech een wapen voor hem heeft, hij zegt: 'Ik heb namelijk mijn zwaard niet mee kunnen nemen, evenmin als mijn andere wapens, want de zaak van de koning had haast'

(vs. 8). Op het verzonnen verhaal volgt weer een leugen. David kan de zegen van God via de priester niet meer vragen. Hij ziet Doëg de Edomiet, een van de herders van Saul (vs. 7 / 22:22) en weet dat Doëg zeker Saul zal inlichten. Daarom vlucht David naar de Filistijnen. Maar hij wordt herkend door de knechten van koning Agis. David gebruikt opnieuw bedrog: hij stelt zich aan als een krankzinnige als hij bij Agis gebracht is. Welke vreselijke gevolgen hebben zijn leugens gehad voor Achimelech en de priesterstad Nob (22:11-22). Wat een ernstige waarschuwing voor ons! Maar uit Psalm 34 weten we dat de Heere David eruit gered heeft. Daaruit mogen we moed putten als wij ook in de strikken van leugens verward zijn geraakt. Bij de Heere zijn we welkom met ons verdriet en onze schuldbelijdenis.

Paspoort

Naam:	Anja de With-Hoekman
Geboortedatum:	20 oktober 1961
Burgerlijke staat:	gehuwd met Jan de With
Kinderen:	1 zoon, 1 dochter, 1 kleindochter
Woonplaats:	Driebergen-Rijsenburg
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Driebergen
Studiefase:	master

Colofon

TUA Connect is het relatiemagazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijsning
3 keer per jaar, oplage: 28.100

Redactie
Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres
Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen
Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: lkb@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

**Vormgeving, drukwerk
en distributie**
Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften
IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

23 april 2019

15.00 uur
Promotie C.H.W. van den Berg op proefschrift 'Anton Engelbrecht 1487-1556. Eine Biografie und eine vollständige Edition der Acten des sunderlichen Sinodums die Oberkeit belangend (1533)'.

26 april 2019

14.00 uur
Promotie H. de Waard op proefschrift 'Jeremiah 52 in the Context of the Book of Jeremiah'.

30 april 2019

19.45 uur
Lezing door dhr. Jan Koek over 'Het dodengericht in het Oude Egypte' (Genootschap Ex Oriente Lux).

10 mei 2019

9.30 uur
Conferentie 'De theologie van Dordt en de kerk vandaag'.

22 mei 2019

19.30 uur
Buluitreiking.

20 juni 2019

15.00 uur
Inauguratie dr. M.A. van Willigen als bijzonder hoogleraar (leerstoel Bijbeluitleg Vroege Kerk) met rede 'Niemand heeft ooit God gezien. De vroegchristelijke exegese van Joh. 1:18'.

20-26 juni 2019

Admissie-examens. Aanmelden kan tot 27 april 2019 bij de secretaris van het curatorium, drs. G. van Roekel.

11 september 2019

Jubileumdag '125 jaar TUA' met aansluitend opening academisch jaar. Lezing door prof. dr. A. van de Beek over de taak van een theologische universiteit vandaag en morgen. Houdt u onze website in de gaten!

3-5 oktober 2019

Conference 'The Challenges of Ethical Leadership: Wisdom from the Protestant Tradition'. Georganiseerd samen met ETF, Driestar educatief en Coram Deo Program.

Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Ds. Wallet: 'Laten we zuinig zijn op Apeldoorn'

Ds. A.K. Wallet studeerde in de jaren 70 aan de TUA, nadat hij zijn theologiestudie was begonnen in Utrecht. 'De colleges in Apeldoorn waren Bijbelgetrouw en persoonlijker. De hoogleraren kenden hun studenten.'

Ds. A.K. Wallet als student.

'Een heel belangrijk onderdeel van onze studie was het maken van een preek. Daarvoor waren er de homiletiekcolleges van professor W.H. Velema. Ik heb veel van hem geleerd! We waren erg bij zijn colleges betrokken, omdat preken een van de belangrijkste taken is die je als predikant te wachten staat.

In het derde jaar mocht je een preek houden op homiletiekcollege. Dat was dan je eerste officiële preek. Behalve de hoogleraar gaven ook medestudenten hun beoordeling. Ik heb nooit een bespreking meegemaakt waarbij niets op te preek was aan te merken. Wat dat betreft dus weinig hoopvol.

Verder was er het zogenaamde kritiekcollege, waarbij alle hoogleraren en soms ook enkele curatoren aanwezig waren en er opbouwende kritiek op je preek werd gegeven. Dat was dus heel spannend.

Een leuk moment? Student Adrie van Heteren had eens een zin in zijn preek gezet die niet door de christelijke gereformeerde beugel kon. Hij sprak deze zin uit en meteen grepen alle hoogleraren naar de pen. Hij hield even stil en zei toen: "Maar zo is het niet!" Alle pennen krasten snel de aan-

tekening door op zoek naar een ander punt van kritiek.

Je eerste preek hield je pas in het derde jaar, nadat je ook al wat aan exegetische gedaan had, bij professor Oosterhoff (Oude Testament) en professor Versteeg (Nieuwe Testament). Dat ging er behoorlijk uitgebreid aan toe. Woorden 'uitpellen' en het gebruik van Bijbelverklaringen hanteren, waarbij vooral de namen van Arie Noordzij en Rudolf Schnackenburg veel gehoord werden.

Je hebt dan wel geleerd wat er moet gebeuren voordat je een preek gaat maken, dat geldt het uiterlijke. Maar de Heilige Geest hebben we nodig om het Woord te verstaan en te verkondigen. Dat werd ons ook goed voorgehouden. En we zijn daar ook wel achter gekomen.'

Lachend beertje

'Kerkgeschiedenis kregen we van professor Van 't Spijker. Professor Velema vroeg eens op college: "Wie weet wat een geserreerde stijl is. Niemand? Luister dan maar naar professor Van 't Spijker, die heeft dat."

Het eerste examen dat ik deed, ging over de eerste eeuwen kerkgeschiedenis, en deed ik bij professor Van 't Spijker. Het ant-

woord op de laatste vraag wist ik niet. Hij vroeg: "Met welke roomse was Luther nauw verbonden?" Antwoord: "Hij had een paap in zijn hart." Nou, die paap kende ik ook.

Professor Van 't Spijker kon een geintje wel waarderen. Student Wim Kok had eens een beertje bij zich dat op afroep kon lachen. Na een bepaalde uitspraak van de professor in het college, klonk ineens het gelach van dat beertje. Grote hilariteit, met de professor voorop!

Een bepaalde uitspraak van deze professor blijft mij bij: "Als alles belangrijk is, is er niets meer belangrijk." Dat gaat om het verschil tussen hoofd- en bijzaken. Uit de colleges kerkgeschiedenis is me duidelijk geworden dat deze heel belangrijk zijn voor het geven van catechisatie. Je moet weten hoe de drie algemene belijdenisgeschriften door veel worstelingen heen ontstaan zijn. Om catechisatie te geven, moet men eigenlijk in Apeldoorn gestudeerd hebben, in ieder geval de eerste eeuwen kerkgeschiedenis kennen.'

Dogmatiek

'Voor mij was dogmatiek het belangrijkste studieonderdeel. Dit

werd gegeven door professor J. van Genderen. In de dogmatiek komen eigenlijk alle andere vakken bij elkaar. Ik heb daar heel mijn leven veel aan gehad. Als professor Van Genderen iets citeerde uit een boek, ging hij bij het raam staan om voldoende licht te hebben en het precies weer te geven. Een belangrijke uitspraak van hem: "Pogingen om een synthese tot stand te brengen, zoals die ondernomen zijn door Lever en Berkhof, betekenen een groot gevaar voor ons geloof." Hij doelde op het samenbrengen van evolutie en Gods Woord, zoals vandaag bijvoorbeeld gebeurt door dr. Gijsbert van den Brink.'

Geestelijk

'Ik mag zeggen dat het er in Apeldoorn geestelijk aan toe ging. Aan het begin van de week werd gezamenlijk de week geopend. Een van de studenten hield dan een meditatie. In mijn tijd werd gemediteerd uit de psalmen. Ik hoop en bid dat Apeldoorn in dit spoor blijft. Ook dat de *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek* van de hoogleraren Van Genderen en Velema leidinggevend mag blijven. Met een groepje predikanten hebben we de *Christelijke dogmatiek* van professor Van der Kooi en professor Van den Brink gelezen, maar we hebben daarbij nogal wat vraagtekens gezet. Ik zou niet graag willen dat deze richtinggevend zou worden op de TUA. Laten we zuinig zijn op Apeldoorn. Aan een voluit Bijbelse academie hebben we in Nederland grote behoefte.'

Paspoort

Naam:	Aart Klaas Wallet
Geboren:	17 juni 1939
Burgerlijke staat:	gehuwd met Nel van Renselaar
Kinderen:	4 zoons, 1 dochter, 8 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1972-1976
Standplaatsen:	Ouderkerk aan de Amstel, Sliedrecht (Eben-Haëzer), Leerdam, Naarden

Het Oude Testament aan de TUA:

Het onderwijs van het Oude Testament (OT) is van fundamenteel belang. Alles is immers begonnen met het OT, dit was de Bijbel van de jonge christelijke kerk. Geen tittel of iota ervan zal vergaan.

Maar dan moet je het wel in de oorspronkelijke taal leren lezen: het Bijbels Hebreeuws, een hele kluif voor onze studenten. Direct aan het begin van hun studie krijgen zij ook een korte oriëntatie in de wereld van het OT (cultuur, archeologie, wereld rondom Israël) – voor menigeen een eyeopener. Bij het vak Canoniek OT poogt de student zich de inhoud van het OT eigen te maken, en wegwijs te raken in de vele w-vragen (wie schreef dit, waar, wanneer, voor wie, onder welke omstandigheden, etc.).

Al snel komt de breedte van het OT in zicht: de wereld van geschiedenis en openbaring, van politiek en seksualiteit, van wijsheid en profetie. Waar het Nieuwe Testament zich concentreert op de kerngeschiedenis van de komst van de HERE Jezus, zijn werk, de uitstorting van de Geest en het ontstaan van de kerk, alles in een halve eeuw tijd, waaier

Het zich eigen maken van het Bijbels Hebreeuws is belangrijk voor het onderwijs van het Oude Testament.

het OT breed uit over een geschiedenis van twaalf eeuwen. Vooral in het vak Theologie van het OT komt het ene thema na het andere aan bod, in een veelkleurige en boeiende prediking van priesters, profeten en wijzen.

Bij de vakken Exegese en Hermeneutiek gaat het ondertussen steeds verder de diepte in: wat staat er nu eigenlijk, en 'hoe leest gij?' Het is ieder jaar weer een wondere ervaring, om als docent en studenten zo samen te

Samen luisteren naar de rijkdom van de Schriften

Als gastdocent heb ik de afgelopen jaren verschillende colleges Oude Testament mogen verzorgen. In die colleges komen heel verschillende onderwerpen aan bod.

Allereerst wordt aandacht besteed aan de inhoud van de boeken van het Oude Testament. Daarbij gaat het ook over het proces waarin deze boeken zijn ontstaan en over de vorming van de canon van het Oude Testament als geheel. Om het Oude Testament te begrijpen moeten studenten vervolgens iets weten van de geschiedenis van het oude Israël te midden van de omringende wereldrijken.

Aan de TUA wordt vanouds veel aandacht besteed aan exegese. Studenten maken kennis met de uitleg van verschillende soorten

teksten. In deze colleges komen zowel kleine details (verschillen tussen handschriften en oude vertalingen) als grote theologische en pastorale vragen aan bod. Uiteraard gaan de studenten ook zelf aan de slag.

De theologie van het Oude Testament gaat over de grote lijnen en thema's in het Oude en Nieuwe Testament. Dat zijn zowel bekende thema's (het verbond) als meer onbekende (de theologie van de maaltijd: over de voedselwetten en het verbod om bloed te eten). Ook de hermeneutiek van het Oude Testament en de verhouding tot het Nieuwe Testament komen aan bod.

De studenten nemen over het algemeen actief en enthousiast deel aan de colleges. Het is prachtig als er goede vragen bovenkomen

en je samen zoekt naar antwoorden, als je samen luistert naar de rijkdom van de Schriften.

Colleges hebben vaak verband met het eigen onderzoek van de docent. Het is stimulerend en verrijkend om dat met anderen te kunnen delen. Dat levert altijd weer andere vragen en nieuwe inzichten op. De colleges Oude Testament zijn hopelijk voor de studenten nuttig, maar ze zijn ook waardevol voor wie ze geeft.

*Dr. A. Versluis,
onderzoeker Oude
Testament*

fundamenteel, breed, diep

drinken bij de bron van het OT. Naast oude komen ook altijd weer nieuwe schatten boven. In het eigen onderzoek van het OT boeit mij nog het meest, en steeds meer, de verkondiging van Wie de HERE God is. In alle toonaarden en in vele beelden predikt het OT Hem als de Heilige, de Lankmoedige, God van toorn en van liefde. Het doorgeven daarvan vormt de rode draad in het onderwijs van de oudtestamentische vakken aan onze TUA.

*Prof. dr. H.G.L. Peels,
hoogleraar Oude Testament*

De volgende docenten hebben Oude Testament gedoceerd op de TUA:

1894-1909	ds. F.P.L.C. van Lingen
1909-1914	ds. H. Janssen
1914-1932	prof. F. Lengkeek
1932-1938	prof. J.W. Geels
1938-1953	prof. L.H. van der Meiden
1954-1987	prof. dr. B.J. Oosterhoff
1987-heden	prof. dr. H.G.L. Peels

'Hóé moeten we deze teksten lezen?'

'Een Wreker is de Heere' (Nahum 1:2). Het is een tekst die je tegenkomt als je het Oude Testament leest. En zoals deze tekst zijn er vele: teksten over een grimmige, toornende, jaloerse God. Is dit de Vader van onze Heere, Jezus Christus? Moeten we dit soort teksten wel lezen als vredelievende christenen?

Het antwoord op die vraag is: ja, deze teksten moeten we lezen. Het hele Oude Testament, inclusief teksten die tegen onze haren instrijken, is Woord van God. De vraag is alleen: hoe moeten we deze teksten lezen? En met die vraag houden we ons bezig in de colleges Oude Testament. We kijken deze teksten als het ware diep in de ogen. We proberen te ontdekken in welke context ze gesproken zijn. We proberen te ontdekken hoe deze teksten hebben geklonken toen ze voor het eerst werden uitgesproken. We proberen vooral dicht bij de God te komen over Wie er in deze teksten wordt gesproken, en dicht bij Zijn hart.

In het geval van Nahum horen we in college over de context waarin deze tekst is gesproken. Het is de tijd dat de Assyriërs,

het wreedste volk uit die tijd, op het top-punt van hun macht waren. Ze hadden net hun vijand Egypte een beslissende slag toegebracht door de onneembaar geachte stad Thebe (in Nahum 3:8 wordt naar deze stad met de naam 'No-Ammon' verwezen) in te nemen. En na deze overwinning trekken de dreigende troepen Assyrische soldaten door het kleine kwetsbare Juda. En dan klinkt deze boodschap: 'De Heere is een Wreker', Hij heeft de wereldgeschiedenis in Zijn hand. Het kan lijken alsof koninkrijken de macht hebben en tegen de Heere op kunnen staan, maar de Heere heeft het laatste woord. 'En zo brengt de boodschap van deze profeet met de naam "trooster" – Nahum, uitzicht en troost aan de talloze verdrukten en vertrapten van onze geschiedenis.'

*William de Hek,
admissiaal master-
student*

Drs. C.P. de Boer promoveert op het snijvlak van OT en NT

Over enige tijd hoop ik te promoveren in 'Apeldoorn' op een studie over Psalm 110 (over de Priesterkoning, red.). Het uitgangspunt voor mijn onderzoek is de vraag waarom deze psalm de meest geciteerde oudtestamentische tekst in het Nieuwe Testament is. Verder onderzoek ik de herkomst en het karakter van deze verwijzingen. Ook beschrijf ik de samenhang tussen alle verwijzingen. Mijn proefschrift is een nieuwtestamentische studie. Om die reden is mijn eerste promotor nieuwtestamenticus prof. dr. T.M. Hofman. Omdat een aanzienlijk deel van mijn onderzoek het Oude Testament betreft, is prof. dr. H.G.L. Peels de tweede promotor. Daarnaast is prof. dr. H. Gzella uit Leiden copromotor vanwege de hoofdstukken waarin ik de Griekse vertaling van Psalm 110 en vroegjoodse geschriften analyseer.

Ik promoveer 'in de pastorie'. Zonder actieve medewerking en betrokken steun van de kerkenraad van mijn eerste (Werkendam), tweede (Urk-Maranatha) en huidige gemeente (Sliedrecht-Bethel) had ik deze studie niet kunnen voltooien. Ook ben ik de kerken dankbaar voor de financiële steun die ik van Deputaten Stimuleringsfonds heb ontvangen, waardoor ik tweemaal een studieverlof van drie maanden kon opnemen.

Mijn studie beweegt zich op het snijvlak van het Oude en Nieuwe Testament. Hoe interpreteren Jezus en zijn volgelingen de Schrift? Welk aandeel levert het Oude Testament wanneer zij de unieke betekenis van Jezus' persoon en werk uiteenzetten? Hoe verantwoorden zij zich ten overstaan van hun eigen volksgenoten met een beroep op de

Schrift en claimen tegelijkertijd dat zij 'het ware Israël' zijn? Mijn studie raakt deze en andere spannende vragen. Mijn proefschrift raakt direct ook andere theologische thema's, zoals de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament, de relatie kerk-Israël, de christologie, de hermeneutiek en de rol van het Oude Testament in de vorming van het dogma in de Vroege Kerk. Om die reden beschouw ik mijn proefschrift als onderdeel

van een levenslange studie ten dienste van kerk en samenleving.

*C.P. de Boer vdm,
promovendus
Nieuwe en Oude
Testament*

Personeelsdag 'Perspectiefwisseling'

Op 14 januari 2019 waren docenten, hoogleraren en ondersteunend personeel van de TUA gezamenlijk bijeen op een bijzondere locatie: de Koningskerk in Deventer. Op deze plek vond een dag van bezinning plaats rondom het thema 'perspectiefwisseling'.

Het programma bestond uit diverse elementen die samen een 'confercurisie' vormden, een term waarin u de woorden 'conferentie' en 'excursie' kunt terugvinden. De Koningskerk is de thuisbasis van de 3GK-gemeente in Deventer, die bestaat uit een Christelijke Gereformeerde, Nederlands Gereformeerde en Gereformeerd vrijgemaakte 'bloedgroep'. De heren Max Lagendijk en Roel Meilof namen ons mee in de geschiedenis van deze nog vrij jonge gemeente. Hoe is het proces van samspreken en samengaan tussen deze drie gereformeerde kerken verlopen? Wat opviel in hun verhaal is de voorzichtigheid en zorgvuldigheid waarmee men dit proces heeft doorlopen. De les van 3GK Deventer is dat om tot echte samenwerking te komen, onderling vertrouwen nodig is, dat je onderweg inhoudelijke verschillen met elkaar moet bespreken (maar dat niet alles in een keer hoeft) en dat je daarbij ook oog moet hebben voor cultuurverschillen. Het samen aankopen en opknappen van het kerkgebouw werkte verbindend.

Er volgden twee lezingen, namelijk van Yvonne Zonderop (auteur van *Ongelofelijk. Over de verrassende comeback van religie*) en Jacobine Gelderloos (die het boek *Sporen van God in het dorp* heeft geschreven).

De les van mevrouw Zonderop is dat het zonder iets van geloof in een god ook niet alles

Bijeen rondom het thema 'perspectiefwisseling'.

is. Na het afscheid van het christelijk geloof zoeken mensen toch iets van religie en zelfs van normen. Voor de TUA betekent dit kansen voor de Evangelieverkondiging, maar met daarbij het besef van Paulus op de Areopagus: mensen willen wel religieus zijn, maar Christus als Verlosser van zonde en schuld is voor de meesten een brug te ver. De schrijfster kwam met prikkelende gedachten, zoals: 'Religie is cultuurgebonden; we hoeven dus niet bang te zijn, ondanks de vele Boeddhabeelden die je bijvoorbeeld momenteel ziet, dat het boeddhisme echt voet aan de grond kan zetten in onze cultuur.' Wat voor christenen de vraag oproept: hoe zit het dan met zending en het werk van de Heilige Geest daarin?

Mevrouw Gelderloos benadrukte: maak mensen bewust van de functie van het kerkgebouw buiten de zondagse diensten. In plaats van alleen maar bezig te zijn met 'overleven', zou een perspectiefwisseling moeten plaatsvinden: zoek als (dorps)kerk nieuwe bondgenoten in de eigen dorpsgemeenschap, waarmee de eigen geloofsgemeenschap aan vitaliteit kan winnen. De les voor de TUA: je kunt de mensen niet bij elkaar houden als er geen boodschap is dat mensen behouden moeten worden. Leid mensen op die in mogelijkheden kunnen denken.

Het interieur van de Koningskerk in Deventer.

(foto: Van Kooten architectuur)

Na deze programmaonderdelen was het TUA-personeel wel toe aan de lunch, die goed

verzorgd was. Er waren drie lunchgroepen samengesteld, die tijdens de maaltijd elk van gedachten wisselden over een stelling. Na afloop kwamen de drie groepen bijeen en gingen we fysiek in debat naar aanleiding van deze stellingen. Nu moet u hierbij niet denken dat we met elkaar op de vuist gingen bij het verdedigen van de standpunten, maar we moesten letterlijk 'positie kiezen' in de ruimte, waarmee van iedereen duidelijk werd of hij of zij het met een stelling eens was of niet. Vervolgens begon het debat, met als bedoeling mensen naar de eigen groep over te halen. Het bleek al gauw dat het TUA-personeel last had van verschillende exegeses van de stellingen, maar dat we in de praktijk, ook al stonden we in twee partijen lijnrecht tegenover elkaar, toch aardig hetzelfde denken.

Nadat dit spel gespeeld was, waren er vertegenwoordigers te gast van diverse Deventer kerken, die ons een inkijkje gaven in het reilen en zeilen van hun gemeentes. Groot, klein, jong, vergrijsd, traditioneel, modern, en zelfs niet-christelijk (de alevieten).

Aansluitend vond een rondleiding plaats door de prachtig verbouwde, voormalig rooms-katholieke, Koningskerk. Ter afsluiting zongen we hier een lied tot eer van de Koning van de Kerk, om daarna de thuisreis te aanvaarden met de nodige bagage op zak, met als les van de dag: theologische bezinning en wetenschappelijk onderzoek is nodig om te zien waar wij in Nederland staan en hoe we daarmee omgaan. Eerst analyse en dan pas actie.

TUA-bibliotheek over op WorldCat

Met ingang van 1 januari 2019 is de bibliotheek van de TUA overgestapt op een nieuw catalogus- en uitleensysteem, genaamd 'WorldCat'. Dit is een database waarin bibliotheekcollecties van over de hele wereld te vinden zijn. De TUA-collectie is daar nu dus ook in te vinden, samen met de bibliotheekcollecties van de Theologische Universiteit Kampen en de John Smyth Library in Amsterdam.

De TUA-bibliotheek en de John Smyth Library van het International Baptist Theological Study Centre in Amsterdam zijn kleine bibliotheken en hebben de samenwerking met de bibliotheek van de Theologische Universiteit Kampen gezocht om gezamenlijk tot één catalogus te komen. Daarin zijn de boeken en tijdschriften van de TUA-bibliotheek als een aparte, eigen collectie te vinden door het zoekfilter op 'TU Apeldoorn' te zetten. Literatuur die niet in onze

bibliotheek aanwezig is, kan nu snel gevonden worden in andere bibliotheken in Nederland of zelfs buiten Nederland. Voor studenten en onderzoekers een schat aan informatie om te ontdekken.

Voor de bibliotheekwerkzaamheden zal dit nieuwe systeem op termijn werkbesparing op gaan leveren.

Zoekscherm van het nieuwe catalogussysteem.

Dit project is tot stand gekomen met steun van Stichting Pica, de organisatie die wetenschappelijke en openbare informatievoorziening bevordert door onder meer het financieren van projecten.

Integratiecolleges over het thema 'verantwoordelijkheid'

Tijdens de jaarlijkse integratiecolleges zijn studenten van alle studiejaars bijeen om een bepaald thema te doordenken vanuit diverse theologische invalshoeken.

Elk jaar vinden er op de TUA integratiecolleges plaats. Twee dagen lang zijn alle studenten elkaars 'klasgenoten' en volgen ze samen college. Bachelor- en masterstudenten, van eerstejaars tot oneindigstejaars, alles bij elkaar. En dan niet alleen samen luisteren naar de colleges, maar ook samen koffiedrinken en eten. Je spreekt ineens veel meer medestudenten dan alleen je eigen jaargenoten. Dat is nog eens integratie.

Daarnaast worden ook de verschillende vakgebieden geïntegreerd. Als je met Hebreuws bezig bent, heb je soms het gevoel

doordat er een overkoepelend thema gekozen wordt en de verschillende bijdragen daarop worden afgestemd.

Deze keer, afgelopen januari, was het thema: verantwoordelijkheid. Nu is dat geen woord dat je op elke bladzijde van de Bijbel tegenkomt. In de wereld van vandaag is het wel een belangrijk begrip. Toch kan er vanuit de bronnen van het christelijk geloof heel wat over gezegd worden. Vanuit het Oude Testament (Genesis) bleek dat de mens de verantwoordelijkheid heeft om te heersen over de schepping, uiteraard op een manier die

past bij Gods bedoelingen met de schepping. Dat stelt het uitsterven van diersoorten door toedoen van mensen onder kritiek. Vanuit het Nieuwe Testament (Filémon) werd de verantwoordelijkheid voor medechristenen die slaaf zijn belicht. Maar wat Paulus precies aan Filémon vroeg, is nog niet zo eenvoudig af te lezen. Ook vanuit verschillende andere vakgebieden werd het thema belicht, meestal door eigen docenten.

Dit jaar was er voor het eerst een forumdiscussie aan het slot van de tweede college-dag. Ter voorbereiding hadden de studenten de eerste dag in groepjes stellingen en vragen bedacht. Wat mij betreft echt een verrijking: je hebt de kans om samen nog eens te bespreken wat je langs hebt horen komen en je krijgt beter zicht op de verbanden tussen de verschillende bijdragen. Dit jaar sloten verschillende sprekers zelfs in hun college al aan bij andere sprekers, dat heb ik nog niet eerder zo meegemaakt. We worden op de TUA steeds beter in integratie.

Hilde Bom,
masterstudent

Een dag meelopen op de TUA?

Denk je er over na of een studie theologie iets voor je is? Heb je besloten theologie te gaan studeren maar weet je nog niet waar? Of ben je gewoon nieuwsgierig naar hoe het er aan onze universiteit aan toegaat?

Dan ben je welkom om een dag mee te komen lopen met de colleges. Een dag als gast de colleges volgen, kan op dinsdagen (en eventueel donderdagen) in de collegeperiodes. Die zijn als volgt:

Blok 4 studiejaar 2018/2019 – 23 april t/m 7 juni 2019

Blok 1 studiejaar 2019/2020 – 2 september t/m 11 oktober 2019

Blok 2 studiejaar 2019/2020 – 11 november t/m 20 december 2019

Reken op een dag van 09.00 uur tot in de loop van de middag.

Heb je er zin in gekregen? Mail dan even met de studieadviseur, Wilma van der Zande: jwvanderzande@tua.nl. Ook voor meer informatie over de studie in Apeldoorn kun je met haar contact opnemen.

Benieuwd naar drukwerk op papier van restafval? #duurzaam #biobased

Voor advies op maat

Herrejan Veenema

Magazijnweg 8, Alphen a/d Rijn

t: 0172 - 432 297

e: herrejan@drukkerijholland.nl

Grootformaat offsetdruk, digital print & afwerking in eigen huis.

Partner in duurzaam ondernemen

Oprichting leerstoel Bijbeluitleg Vroege Kerk/ Chair of 'Early Christian Exegesis' (ECE)

dr. M.A. van Willigen

Op vrijdag 15 februari 2019 is dr. M.A. van Willigen benoemd tot hoogleraar op de bijzondere leerstoel 'Bijbeluitleg Vroege Kerk'/Chair of 'Early Christian Exegesis' (ECE). Deze bijzondere leerstoel is opgericht door de Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk en is gevestigd aan de Theologische Universiteit Apeldoorn. Op 20 juni 2019 hoopt dr. M.A. van Willigen zijn ambt als hoogleraar te aanvaarden. Hij zal dit doen door het uitspreken van een inaugurele rede, getiteld:

Niemand heeft ooit God gezien

De vroegchristelijke exegese van Joh. 1:18

De samenkomst wordt gehouden in het gebouw van de Theologische Universiteit Apeldoorn, Wilhelminapark 4, 7316 BT Apeldoorn en begint om 15.00 uur. De Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk en het College van Bestuur van de Theologische Universiteit Apeldoorn nodigen u vriendelijk uit deze plechtigheid bij te wonen (graag aanmelden via de website). Na afloop is er een receptie en gelegenheid tot feliciteren.

Leerstoel Bijbeluitleg Vroege Kerk/Chair of 'Early Christian Exegesis' (ECE)

De Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk vestigt de nieuwe leerstoel aan de TUA om de verbinding tussen de huidige theologiebeoefening en de Vroege Kerk te versterken en het onderzoek op dit gebied te stimuleren. Als hoogleraar zal dr. M.A. van Willigen zich onder meer bezighouden met de wetenschappelijke doordening van liturgische aspecten in de Vroege Kerk, met name het gebruik van Psalmen, hymnen en oden in de Vroege Kerk. In een volgend project komt de positie van de Heilige Geest aan de orde. In het laatste project zal de betekenis van geloof, hoop en liefde in de Vroege Kerk centraal staan. Daarnaast hoopt de te benoemen hoogleraar verder te gaan met internationaal onderzoek op het gebied van de exegese van de kerkvaders Ambrosius en Chrysostomus. De leerstoel beoogt een verdieping te bieden aan de academische bezinning op de plaats van de Vroegchristelijke geloofsbeleving en Schriftexegese in de huidige theologiebeoefening.

'Theologie met toekomst'

De TUA op weg naar 2023

Dit jaar bestaat de TUA 125 jaar, wat we 11 september hopen te vieren met een feestelijke jubileumdag waar u van harte welkom bent. Bij deze 125e verjaardag kijken we niet alleen terug, maar ook vooruit. Er is een instellingsplan geschreven voor de periode 2018-2023, met als naam 'Theologie met toekomst'.

'In de voorbije jaren is een stevig fundament gelegd van onderwijs en onderzoek. De ontwikkeling van school naar hogeschool en universiteit is nog lang niet ten einde. We willen meer worden wat we al heel lang zijn: een duidelijk herkenbaar wetenschappelijk instituut dat aan kerk en samenleving dienstbaar wil zijn. Daarom hebben we ons intern bezonnen op de koers voor de komende jaren, met het instellingsplan 2018-2023 als resultaat', licht professor Selderhuis toe.

Het instellingsplan opent met een plaatsbepaling. 'Wat we nu na 125 jaar geworden zijn, willen we graag op dezelfde wijze uitbreiden, en dat kan volgens ons alleen als we onze identiteit steeds opnieuw vormgeven,

staat er te lezen. Vanuit die onveranderde identiteit komen we tot een aantal ambities, die hieronder kort worden weergegeven.

Uitbreiding van het opleidingsaanbod

De TUA kent een driejarige bachelor en een driejarige master theologie, die vooral gericht is op het predikantschap. Kerkelijk gezien is er naast de blijvende behoefte aan de traditionele gemeentepredikant steeds meer vraag naar mensen die de boodschap van

het Evangelie naar buiten kunnen uitdragen, die in staat zijn gemeenten te stichten en die de capaciteiten hebben actief deel te nemen aan wetenschappelijke en maatschappelijke discussies. Het curriculum van beide opleidingen zal daarom aangepast worden, waarbij met name in de bachelorfase versterkte aandacht is voor praktische theologie en dogmatiek. Het nieuwe curriculum gaat in per 1 september 2019. Voor de masterfase wordt gewerkt aan een verbreding van het pakket en wordt tevens een eenjarige Engelstalige master voorbereid die in deeltijd gevolgd kan worden.

Verhogen van de academische output

De TUA heeft op gebied van Bijbelse theologie en kennis van de Reformatie nationaal en internationaal een reputatie opgebouwd. Het plan is die reputatie van deze vakgebieden hoog te houden en zo mogelijk nog te vergroten, en tegelijk versterking aan te brengen op de gebieden Nieuwe Testament, praktische theologie en systematische theologie. Een belangrijk middel voor de optimalisering van de output is de mogelijkheid samen met Driestar educatief via een graduate program meer promovendi te koppelen aan de TUA. Meer over dit graduate program is te lezen op pagina 11.

Versterken contact met plaatselijke kerken

Van levensbelang voor de TUA is steeds de

band met Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (CGK) geweest en die band wil de TUA graag bewaren en versterken. De contacten die deze kerken in de loop van de jaren met andere kerken zijn aangegaan, zouden echter sterker hun neerslag in onderwijs en onderzoek van de TUA kunnen vinden. Dat zal ook goed zijn vanwege de variatie aan kerkelijke achtergrond van onze studenten, die de TUA tot een unieke plek van kerkelijke en geestelijke verbondenheid maken. De komende jaren zal ook ingezet worden op versterking van banden met Nederlandse en buitenlandse kerkgenootschappen die gereformeerd willen zijn.

Internationalisering van onderwijs en onderzoek

De TUA kent een groeiend aantal contacten met buitenlandse instellingen en wil deze graag uitbreiden. De overeenkomsten die met enkele van deze instellingen zijn afgesloten – zogeheten MOU's (Memorandum of Understanding) – zullen geconcretiseerd worden in een gerichte en permanente uitwisseling van studenten en docenten.

Doelgerichte valorisatie (het benutten van kennis, red.) met het hbo

De band met Driestar educatief die met name tot uitdrukking komt in de bijzondere leerstoel van de Driestar aan de TUA, zal verder uitgebouwd worden door op gebied van onderwijs en onderzoek praktijkonderzoek te stimuleren.

Samen met de Theologische Universiteit Kampen en Hogeschool VIAA te Zwolle bieden we laagdrempelige, korte videocolleges aan over thema's vanuit de theologie die van betekenis zijn voor het leven en denken van alledag. De website 'Weetwatjegeloof.nl', biedt in dit kader een moderne online leeromgeving.

Tevens wil de TUA samen met de TU Kampen contact zoeken met de Protestantse Theologische Universiteit, de Christelijke Hogeschool Ede en Driestar educatief om gezamenlijk een valorisatienetwerk op te zetten.

Optimaliseren van de organisatiestructuur

Een kleine organisatie als de TUA heeft vele voordelen. De lijnen zijn kort, de mensen

Foto's: Wouter Muskee.

kennen elkaar en het is gemakkelijk elkaar te vinden. Nadeel is wel dat ook een kleine universiteit een aantal verplichte gremia heeft en dat die alle bemenst moeten worden, zonder dat het gevoel van over-organisatie ontstaat. Hoog op de agenda staat derhalve het nadenken over de organisatiestructuur.

Huisvesting

Onze universiteit is gevestigd op een prachtige locatie, met voor de huidige bezetting voldoende collegezalen. Wel is er behoefte aan meer goede werkplekken, het aantal parkeerplaatsen is aan de krappe kant en de herinrichting van de bibliotheek is noodzakelijk.

Bibliotheek

De bibliotheek heeft een beperkte omvang van ruim 55.000 titels. Bij de noodzakelijke uitbreiding zal de collectievorming meer afgestemd worden op de thema's binnen de onderzoeksprogramma's. Hierbij wordt ook gekeken naar de collecties van andere theologische bibliotheken zodat de TUA een eigen, onderscheiden collectie kan opbouwen. In 2017 is er een overeenkomst gesloten met het Puritan Reformed Theological Seminary in Grand Rapids. In dat kader is het de be-

doeling om een collectie op het gebied van het Nederlandse en Duitse puritanisme en de Nadere Reformatie apart in de bibliotheek op te stellen.

Actieve fondswerving

Wij weten dat er mensen, instellingen en fondsen zijn die de TUA graag helpen haar doelen te verwezenlijken. We willen samen meer werk maken van actieve fondswerving om zo te zorgen dat de TUA meer kan worden wat ze moet en wil zijn.

Denken om te dienen

Met deze slogan is het specifieke van de TUA kort en helder onder woorden gebracht. Een universiteit die het denken wil stimuleren, maar die daarbij steeds het dienen van kerk en samenleving als einddoel voor ogen heeft. Deze combinatie alleen maakt de TUA niet uniek, maar dat doet de wijze waarop wij die combinatie in Apeldoorn vormgeven wel.

Het volledige Instellingsplan 2018-2023 is te raadplegen op www.tua.nl

Kijk ook eens in onze webshop op www.tua.nl.

TUA-vrienden ontvangen 15% korting op hun bestelling!

Graduate program: opleidingstraject voor promovendi

De TUA is onlangs begonnen met de eerste aanzetten voor een opleidingstraject voor promovendi. Het werk aan een proefschrift is nu nog vaak een erg eenzaam avontuur. Intussen lopen veel promovendi tegen dezelfde soort vragen op. Hoe formuleer je een goede onderzoeksvraag? Hoe baken je je onderzoek zo af dat het niet overloos wordt? Hoe wordt onderzoek relevant voor de kerk van vandaag, ook al is het vrij technisch? Hoe schrijf je in een goede academische stijl (en hoe doe je dat in het Engels)?

Om promovendi op weg te helpen, is de TUA, samen met Driestar educatief, een nieuw programma gestart. Eenmaal per jaar komen alle promovendi een ruime week bij elkaar voor scholing, ontmoeting en de bespreking van teksten. In het eerste jaar staan methodische vragen rondom het onderzoek centraal, in het tweede het schrijven van academisch Engels. In het derde jaar worden de

praktische kanten van de afronding van een proefschrift en de openbare verdediging behandeld.

De bedoeling is dat iemand die voltijd aan een promotiestudie werkt, straks in 3,5 jaar zijn promotie heeft afgerond. Momenteel zie je nogal eens dat een promotiestudie erg lang duurt. De bedoeling is dat er straks maximaal zes jaar over een promotiestudie gedaan wordt. Om de betere begeleiding die het *graduate program* biedt, waar te maken, zal er stevig worden geselecteerd aan de poort aan de hand van een goed onderzoeksvoorstel en een korte tekst. Ook is het de bedoeling dat promotie-onderzoeken nog nauwer dan nu het geval, verbonden zijn aan het onderzoek van de hoogleraar die het onderzoek begeleidt. Zo snijdt het mes aan twee kanten: het onderzoek van de promovendus draagt bij aan dat van de hoogleraar en de hoogleraar kan beter begeleiden omdat hij het desbetreffende onderdeel van zijn vakgebied uitstekend overziet.

Informatieavond

In april 2019 wordt de eerste stap gezet. Op 8 april komen alle hoogleraren en alle huidige promovendi bij elkaar. Op 10 april om 19.30 uur is er aan de TUA een informatieavond voor toekomstige promovendi. En in de laatste week van augustus dit jaar staat de eerste promovendiweek gepland.

Hopelijk draagt het nieuwe *graduate program* er aan bij dat promoveren aantrekkelijker wordt, sneller én beter kan, en dat het onderzoek van de universiteit er nog meer mee wordt gediend. Dat alles in het licht van de dienst aan kerk en samenleving, want de TUA blijft denken om te dienen.

Prof. dr. A. Huijgen

Keuzegids: TUA-master echte aanrader

In de vorige maand verschenen Keuzegids Masters 2019 heeft de TUA-master een goede beoordeling gekregen. Met 78 punten staat onze master op de tweede plaats onder de driejarige beroepsgerichte masters. Opnieuw mag het predicaat 'topopleiding' gevoerd worden, net als bij de bachelor.

Met name de studeerbaarheid en begeleiding worden zeer positief beoordeeld, met ++ aangeduid als behorend tot de sterke groep. Ook het studieprogramma, de toetsing, de docenten, de praktijkgerichtheid en

de faciliteiten worden positief beoordeeld.

Op geen van de onderzochte onderdelen scoort de master lager dan gemiddeld.

De Keuzegids noemt de TUA-master een echte aanrader als de christelijke grondslag bij de student past. De Keuzegids licht toe: 'De RU en de TUA komen als beste uit de bus. Net als bij de eenjarige masters onderscheiden deze toppers zich door de goede 'studeerbaarheid' van de opleiding. De studenten hebben er hier alle vertrouwen in dat ze zonder vertraging kunnen afstuderen.'

Een topopleiding nog beter maken

Begin dit jaar is er een document opgesteld door het college van bestuur (CvB) van de TUA dat de titel draagt: *Investeren in Onderwijskwaliteit, Kwaliteitsafspraken TUA 2019-2024*. Dit document bevat een plan om de onderwijskwaliteit van de TUA te verbeteren. Hieronder kunt u lezen hoe dit document tot stand is gekomen en wat de mogelijke gevolgen ervan zijn voor de TUA.

Onderwijsinvestering

Een aantal jaren geleden is de studiefinanciering voor studenten afgeschaft en omgezet in een lening. Het geld dat hierdoor is vrijgekomen, wil de overheid investeren in het onderwijs. Op die manier kan de kwaliteit van ons onderwijs nog beter worden. De bedoeling is dat universiteiten, waaronder de TUA, rechtstreeks een deel van dit geld ontvangen. Voor de TUA gaat het om ruim € 150.000,-, verdeeld over een periode van zes jaar. Dit geld ontvangt de TUA echter niet zomaar. Om het te ontvangen, moest er een plan worden opgesteld op welke manier dit geld besteed zou worden. Dat plan moet op het moment van schrijven nog goedgekeurd worden door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).

Samenwerking

Eén van de eisen aan het plan was dat het in nauwe samenwerking met studenten uit de medezeggenschapsraad tot stand zou komen. Daarom kregen wij als studentleden van de universiteitsraad (UR) en de opleidingscommissie de opdracht van het CvB om een plan te bedenken. Na de zomervakantie gingen wij hiermee aan de slag.

Er waren zes thema's vastgesteld waaruit wij konden kiezen om het onderwijs te verbeteren. De TUA is al een topopleiding, maar toch zagen wij op verschillende gebieden nog ruimte voor verbetering. Vooral de thema's 'meer en betere begeleiding van studenten' en 'studiesucces' spraken ons aan. We horen namelijk regelmatig dat studenten moeite hebben met het studeren. Daardoor doen zij langer over hun studie of stoppen zij er zelfs mee. Vooral de scriptie is een probleem. Studenten doen daar vaak veel langer over dan zou moeten, en lopen daardoor uit met hun studie.

Wat zouden we hiertegen kunnen doen? Misschien dat betere begeleiding zou kunnen helpen! Zo kwamen we op het idee om met het geld een methodologiedocent aan te stellen. Op de TUA werd er al wel methodologie gegeven, maar naar ons idee te weinig en te vrijblijvend. Een methodologiedocent zou studenten vanaf het begin van hun studie kunnen helpen bij het studeren, zodat zij minder snel in de problemen komen. Ook zou deze docent studenten kunnen begeleiden bij het maken van scripties. Hij of zij zou bijvoorbeeld een planning met hen kunnen maken, zodat grote uitloop voorkomen wordt. Ook hopen wij dat de kwaliteit van scripties op deze manier beter wordt. Dat zou weer in het voordeel van de vakdocenten zijn, die zich zo meer zouden kunnen concentreren op de inhoud van de scriptie.

Uitwerking

Dit plan werd uitgewerkt en verstuurd naar het CvB. Het CvB kon zich vinden in ons voorstel en heeft het verder uitgewerkt. Uiteindelijk heeft het plan gestalte gevonden in het bovengenoemde document. Wanneer het plan door de NVAO goedgekeurd wordt, zal het in werking gesteld kunnen worden. Dan zal de TUA extra geld ontvangen, waarmee een methodologiedocent aangesteld kan worden. Het zou goed kunnen dat dit een docent zal zijn die al betrokken is bij de TUA. Wel moet worden gezegd dat de extra financiële middelen voor dit doel maar beperkt zijn. In hoeverre de plannen verwezenlijkt kunnen worden, is daardoor nog de vraag. We moeten realistisch blijven en niet direct grote resultaten verwachten. De financiële middelen zullen per jaar oplopen, zodat ook het taakveld voor deze docent tot en met 2024 elk jaar groter kan worden.

De UR staat achter het document over de kwaliteitsafspraken. Mooi dat het bestuur van de TUA bereid is te luisteren naar haar studenten. Dat tekent de goede verhoudingen binnen de TUA tussen de studenten en het bestuur.

*Dominik de Bruijne,
studentlid UR*

CONFERENCE

THE CHALLENGES OF ETHICAL LEADERSHIP:

WISDOM FROM THE PROTESTANT TRADITION

This conference helps you as a leader to develop your competence in moral responsibility. We seek to assist in the process of moral discernment by concentrating on the lives and foundational texts of Martin Luther (1483-1546), Dietrich Bonhoeffer (1906-1945), and Reinhold Niebuhr (1892-1971), whereby the focus is on training and personal formation.

October 3-5, 2019. Evangelische Theologische Faculteit, Sint-Jansbergsesteenweg 97, Leuven, Belgium

INSTITUTE OF LEADERSHIP & SOCIAL ETHICS

ILSE is a research institute of

Theological University of Apeldoorn

Driestar
Christian University
for Teacher Education

CORAM DEO
PROGRAM

WWW.CORAMDEOPROGRAM.COM/EVENTS

Geslaagden

Het masterexamen is in de achterliggende periode met goed gevolg afgelegd door:

W.J. (Willem-Jan) van Gent. Zijn scriptie had als titel ' "Als kort goed is, is lang verkeerd!" Een onderzoek naar de mogelijkheid van een effectievere appelprocedure op basis van de grondbeginselen van het gereformeerde kerkrecht'.

Willem-Jan is beroepbaar gesteld in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

D. (Doohyeok) Jeong. Zijn scriptie had als titel 'Dic Ecclesiae. Een onderzoek naar de uitleg van Mattheüs 18:15-17 bij Luther, Calvijn en Cajetanus in relatie tot hun exegetische methode'.

Gepromoveerd zijn:

A. van Harten-Tip op 20 november 2018. De titel van haar proefschrift luidde 'De Dordtse Kerkorde 1619. Ontwikkeling, context en theologie'.

E.T. Klöckner op 4 december 2018. Zijn proefschrift droeg de titel 'Heinrich Alting (1583-1644): Lebensbild und Bedeutung für reformierte Historiografie und Dogmengeschichtsschreibung des 17. Jahrhunderts'.

De promotie van dr. A. van Harten-Tip.

EVEN VOORSTELLEN

Op 30 januari 2019 ontving student D.J. van Vliet, na het afleggen van het proponentsexamen, preekconsent. Hij mag nu voorgaan in kerkdiensten in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Naam:	D.J. (Daan) van Vliet
Geboortedatum:	11 maart 1987
Burgerlijke staat:	Gehuwd met Rianne Annot
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Ede
Hoofdvak:	Nieuwe Testament
Verwachte afstudeerdatum:	Najaar 2020
Treffende uitspraak van een theoloog:	'Die Aktualität der Predigt liegt im Kommen des Kommenden und im Geist, der seinem Kommen vorausläuft' (De actualiteit van de prediking ligt in het komen van de Komende en in de Geest, die Zijn komst voorafgaat) (R. Bohren, <i>Predigtlehre</i>).

Oproep aan onze oud-studenten

Ontvangt u niet onze maandelijkse nieuwsbrief in uw mailbox? Dan is de kans groot dat we geen (actueel) e-mailadres van u hebben. Hierdoor is het ook moeilijker om u te bereiken met bijvoorbeeld uitnodigingen voor alumnidagen.

Wilt u geïnformeerd blijven? Geef dan uw e-mailadres door aan Jannemarie Vierbergen (jmvierbergen@tua.nl).

Tour de Hap

De echte TUA-student is lid van de studentenvereniging PFSAR. Het leven van zo'n student bestaat uit koffie, colleges en gezellige donderdagavonden met de vereniging. Op deze donderdagavonden eten de leden van de studentenvereniging namelijk in kleine groepen in verschillende studentenhuizen, en daarna haasten zij zich naar de hoogste verdieping van het universiteitsgebouw: de Areopagus.

Eens in het jaar organiseert PFSAR de zogenaamde Tour de Hap. De eetgroepen eten met elkaar én hoogleraren, docenten en onderwijsondersteunend personeel. Eerder gingen de PFSAR-leden bij hoogleraren en docenten thuis eten, nu is het andersom. Het moet een geweldige ervaring geweest zijn, eten in heuse professorenhuizen, maar echt handig was het niet en daarom vond PFSAR het tijd om het concept Tour de Hap te actualiseren. Zo ontstond het idee om kleine groepjes te vormen die tijdens het voor-, hoofd- en nagerecht steeds in verschillende studentenhuizen te gast waren.

U kunt zich voorstellen dat dit hectisch is! Van tevoren moest het huis een beetje toonbaar gemaakt worden, we wilden de lekkerste recepten uitproberen en tussen de gangen door hadden we bergen vieze vaat. Maar dit vergrootte juist de feestvreugde! We deden het namelijk allemaal samen, als eetgroep. We zaten samen aan tafel groente te snijden en we praatten en lachten. Dat is wat de Tour de Hap inhoudt. Want ook tijdens de maaltijd, met onze gasten in gesprek, ervoeren we deze gemeenschap in de ontmoeting met elkaar. We hoorden sterke verhalen over de eigen studententijd van professoren en vertelden op onze beurt welke grappen we zelf wel eens uithalen. En soms nam het gesprek plotseling een wending en spraken we over de moeilijke dingen uit ons leven. Dus u begrijpt het: de Tour de Hap is een van de hoogtepunten van het PFSAR-jaar!

Noor van Pelt,
bachelorstudent, PFSAR-lid

Financiële oproep aan overheid en achterban

Momenteel denkt de minister van Onderwijs na over een herziening van het bekostigingsstelsel van de Nederlandse universiteiten. Een commissie onder leiding van voormalig staatssecretaris Van Rijn heeft de opdracht gekregen om met een voorstel te komen. Zaterdag 26 januari konden de bestuurders hun zienswijze kenbaar maken aan de commissie. Onderstaande pitch heb ik voor de TUA gegeven.

Ook Apeldoorn is een universiteitsstad! Op een schitterende locatie aan het Wilhelminapark staat namelijk een theologische universiteit, de TUA.

De TUA gaat uit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. We zijn een kleine universiteit met in totaal ongeveer 100 voltijdstudenten: 65 in de bachelor en 35 in de driejarige master. Een aanzienlijk deel van de studenten is second career student: jonge mensen die op latere leeftijd alsnog ervoor opgaan om predikant te worden. Voor deze studenten kan de TUA geen aanspraak meer maken op bekostiging door OCW. Jaarlijks vinden er zo'n 2 promoties plaats.

In 2017 bedroeg de OCW-bijdrage voor de TUA bijna 1,2 miljoen euro. Via de kerken kwam er 930.000 euro binnen. Voor de TUA is het van vitaal belang dat én de bijdrage vanuit de overheid én de bijdrage vanuit de kerken overeind blijft.

Het zou mooi zijn als de politiek in de bekostiging ook mee wil wegen dat de mens meer is dan een economisch wezen (homo economicus) en dat levensbeschouwelijke opleidingen (universitair én hbo) daarbij een belangrijke rol spelen door het opleiden van mensen die daar richting de samenleving een waardevolle bijdrage aan kunnen leveren. En dat zeker in een tijd waarin we steeds meer te maken krijgen met andere religies, wat vaak tot spanningen leidt. Kennis van de religieuze achtergronden kan dan helpen om elkaar te begrijpen en vreedzaam samen te leven.

Op 11 september 2019 hopen we te vieren dat de TUA 125 jaar bestaat. Gezien de omvang van de TUA is het voor het voortbestaan essentieel dat er een relatief hoge vaste voet blijft in de financiële bijdrage vanuit de overheid.

Willen we de ambities uit het instellingsplan, die elders in dit nummer opgenomen zijn, waarmaken, dan is ook een blijvende financiële steun vanuit de kerken noodzakelijk. Bovenstaande pitch is bij deze dus ook aan u gericht.

Ir. W.J.A. Hanekamp,
voorzitter college van bestuur

Peels, H.G.L., 'De volgorde van de volkenprofetieën in het boek Jeremia', *Acta Theologica* (Festschrift for professor S.D. Snyman), 2018, Supplements 26:137-155.

Over de bundel volkenprofetieën in het boek Jeremia is veel discussie. Een belangrijk punt is dat de plaats van deze bundel in de Septuaginta (Griekse vertaling van het OT) in het midden van het boek is, terwijl in de Masoretische (Hebreeuwse) tekst de bundel aan het einde van het boek staat. Breed gedragen is de mening dat de Septuaginta hierin origineler is. Hetzelfde geldt voor de volgorde van de volkenprofetieën, die in de Septuaginta ook geheel anders is dan die in de Hebreeuwse tekst. Wat het laatste betreft, worden in dit artikel enkele tegenargumenten ontwikkeld: zou de Hebreeuwse tekst niet toch de originele volgorde hebben bewaard, vergeleken waarbij de

Griekse tekst een latere ontwikkeling vertoont? En: wat zou de reden geweest kunnen zijn om de oorspronkelijke volgorde van de volkenprofetieën in een latere fase te veranderen?

Selderhuis, H.J. (red.), *Reformation Commentary on Scripture, Old Testament VIII, Psalms 73-150* (Downers Grove: IVP Academic, 2018). *Comentário Bíblico da Reforma* (Salmos 1-72).

Bij IVP verscheen deel twee van het Psalmencommentaar dat professor Selderhuis redigeerde voor de *Reformation Commentary on Scripture*. Tevens verscheen de Portugese vertaling van het eerste deel. De serie is bedoeld om een handzaam overzicht te geven van de Psalmen uitleg van de Reformators en dient voor prediking en Bijbelstudie.

Selderhuis, H.J., 'Konfessionelle Kulturen und normative Konkurrenzen', in: *Kulturelle Wirkungen der Reformation* (Leipzig: Evangelische Verlaganstalt, 2019).

In Luthers universiteit in Wittenberg vond eind 2017 een groot internationaal congres plaats over de doorwerking van Luther en de Reformatie. Het ging om gebieden als politiek, cultuur, kunst, recht en theologie. Prof. Selderhuis was een van de hoofdsprekers en zijn bijdrage is nu verschenen in de tweedelige congresbundel '*Kulturelle Wirkungen der Reformation*'. De bijdrage van Selderhuis behandelt de vraag welke invloed de verschillende confessies (katholiek, luthers en gereformeerd) op de cultuur hebben gehad.

Willigen, M.A. van, *Getuigen uit de Vroege Kerk* (Houten: Den Hertog, 2018).

In deze studie wordt een doorgaande lijn getrokken vanuit het Nieuwe Testament naar de 2e eeuw. De geloofsgetuigen Stefanus, Petrus, Paulus en Johannes worden in hun specifieke context besproken. De geloofsgetuigen Ignatius van Antiochië, Polycarpus van Smyrna, Antonius, Justinus Martyr, Clemens Romanus en Irenaeus van Lyon worden hierna behandeld.

Kunnen we wat leren van andere godsdiensten?

Oud en nieuw ontmoeten elkaar

Afgelopen februari ben ik samen met enkele andere TUA-studenten en -promovendi een week lang naar Parijs geweest voor een door RelReS georganiseerde 'School'. De afkorting RelReS staat voor 'Research Infrastructure on Religious Studies'. De TUA is een van de partners in dit project. Onze studieweek bestond uit twee onderdelen: we kregen inzicht in hoe oude geschiedenis onderzocht wordt aan de hand van o.a. heel oude documenten en boeken. Het andere onderdeel had te maken met de techniek waarmee onderzoeksuitkomsten digitaal beschikbaar kunnen worden gemaakt en verder kunnen worden ontwikkeld, bijvoorbeeld via een website waar de onderzoeksresultaten te raadplegen zijn en verbeterd kunnen worden. Zo ontmoeten het oude en het nieuwe elkaar. Hier speelt RelReS een belangrijke rol.

Ontmoeting Oost en West

Bij RelReS gaat het om de studie van religie. Het gaat hierbij niet alleen om westerse religie, ook religie uit oostelijke landen wordt onderzocht, bijv. aan de hand van Byzantijnse documenten. Binnen RelReS wordt gekeken hoe Oost en West elkaar hebben beïnvloed. RelReS vormt dus niet alleen een verbindende schakel tussen Oud en Nieuw, maar ook tussen Oost en West.

Waar staan wij?

Het is belangrijk te weten waar wij zelf staan, omdat het christendom weliswaar een religie is, maar niet gelijk is aan andere religies. Via RelReS kan geleerd worden wat in andere religies belangrijk wordt gevonden. Op basis van Gods Woord kunnen we vervolgens het chris-

Doohyeok staat als derde persoon van rechts op de foto.

tendom vergelijken met die andere religies. Daarmee kan het werk van God geopenbaard worden dat Hij voor ons heeft gedaan. Het is overigens niet makkelijk om Christus als de enige waarheid te benoemen in een wereld die vol is van andere religies. Voor mij was het zinvol om aan de RelReS School deel te nemen, om zo via andere religies de waarheid van het christendom in te zien.

'En de zaligheid is in geen ander, want er is onder de hemel geen andere Naam onder de mensen gegeven waardoor wij zalig moeten worden.' (Handelingen 4:12)

Doohyeok Jeong (promovendus Kerkrecht)

Ds. Wilke den Hertog: 'Met veel plezier op de TUA gestudeerd'

'Toen ik als jongetje van 12 tot persoonlijk geloof kwam, had ik het eigenlijk al wel kunnen weten. Ik hield van het evangelie en ik had ook het idee dat de blijde boodschap gehoord moest worden waar men het nog nooit gehoord heeft. Op dat moment dacht ik daarbij vooral aan het Midden-Oosten. Maar ja, ik was 12, en dus bleef ik natuurlijk gewoon thuis.'

In de jaren die volgden kwam er ook een ander gevoel bij Wilke den Hertog (43) boven. Hij wilde geen theologie gaan studeren, en zeker niet in Apeldoorn. Dat hadden immers al zoveel van zijn familieleden gedaan! Toch kreeg hij in het laatste jaar van het gymnasium het gevoel dat hij wél theologie moest studeren en hij begon met een jaar in Leiden, waar hij toen woonde. Ds. Den Hertog: 'In dat jaar kreeg ik weer het gevoel dat ik toch wel naar Apeldoorn moest gaan, en zo kwam ik in 1994 voor het eerst op de TUA. Met veel plezier heb ik daar gestudeerd, waarbij vooral het Oude en Nieuwe Testament mijn belangstelling hadden.'

Exegetiseren

'Wat mij positief opviel bij de TUA, is dat het in de exegese en in de andere vakken echt om de

Bijbel gaat. Die moesten we leren exegetiseren en dan kunnen uitleggen. Ik herinner me hoe je in het vak homiletiek een preek mocht houden voor alle hoogleeraren en studenten van de TUA en hoe er over het algemeen weinig overbleef van je preek.

Toch was het erg leerzaam, je ging nadenken over je visie op de gemeente, waarom je een tekst koos, wie je publiek zou zijn en hoe je die tekst bij hen zou kunnen brengen.

Ik denk dat dat een sterke kant is van de TUA. Niet academisch om maar academisch te zijn, maar academisch met het oog op de praktijk. Na mijn studie aan de TUA heb ik elf jaar in de CGK op Rozenburg gestaan, en daar

kwamen die vragen altijd terug: je visie op de gemeente, waarom je een tekst kiest, wie je publiek eigenlijk is en hoe je die tekst bij hen kan brengen. Bij die vragen en bij het exegetiseren van de Bijbel heeft de TUA mij veel meegegeven.'

'De TUA heeft mij veel meegegeven'

Dezelfde vragen

Sinds begin 2016 zijn ds. Den Hertog en zijn gezin als kerkplanters actief in Noordoost-Thailand, dus in een heel andere context. Wilke: 'Ik vind het bijzonder om te zien hoe ik nog altijd met precies diezelfde vragen bezig ben: Welke tekst preek je? Wie is je publiek en hoe kun je die tekst bij hen brengen? En waar staat je gemeente na een paar maanden, na een paar jaar? Geloven ze alle-

maal echt? Wat hebben ze nodig om te horen? Feitelijk doe ik hier dus gewoon hetzelfde als wat ik als predikant deed in Nederland. Overall hebben we te maken met mensen die uit zichzelf verloren zijn en Christus nodig hebben. Waarbij ik wel steeds meer leer hoe we uiteindelijk toch eigenlijk niet goed weten wat we zeggen of preken moeten. Daarom merk ik hier in Thailand juist weer meer hoe belangrijk de rol van het gebed is. Alleen God weet werkelijk wat onze hoorders nodig hebben. Een hechte groep bidders bidt voortdurend met ons mee. Ik denk steeds vaker dat elke predikant en uiteindelijk elke christen dat nodig heeft.'

Zending

'Ik ben blij om te zien hoe het vak zending steeds meer erkenning krijgt aan de TUA. Het was er in mijn tijd al wel, maar ik krijg de indruk dat het tegenwoordig meer aandacht krijgt. Het zou mooi zijn als elke nieuwe 'Apeldoorn-ganger' ook die mogelijkheid serieus wil nemen. De opleiding is er zeker geschikt voor!'

Paspoort

Naam:	Willem Michaël (Wilke) den Hertog
Woonplaats:	Baan Sok, Thailand
Geboortedatum:	10 september 1975
Burgerlijke staat:	Gehuwd met Marlies Koolen
Kinderen:	Lizette (7) en Matthias (5)
Studietijd aan de TUA:	1994-2001
Afstudeerscriptie:	'De Rots nu was Christus'. Een exegese van 1 Korinthe 10:1-13 toegespitst op vers 4c
Beroep:	Predikant CGK Leiden, uitgezonden als kerkplanter naar Noordoost-Thailand